

NATIONELLT ORGAN FÖR DIALOG OCH SAMRÅD MELLAN
REGERINGEN OCH DET CIVILA SAMHÄLLET

DOKUMENTATION:

Samverkansforum för att motverka
rekrytering av barn och unga till
kriminella miljöer

Skriftlig dokumentation från polisen
och NOD:s möte februari 2026

Innehållsförteckning

Deltagare.....	2
Sammanfattning.....	3
Bakgrund.....	4
Genomförande.....	4
<i>Polisens lägesbild</i>	4
<i>Civilsamhällets lägesbild</i>	5
Sammanställning av forumets gruppsamtal.....	5
<i>Normalisering av våld och uppgivenhet</i>	6
<i>Socioekonomi</i>	6
<i>Placerade barn</i>	7
<i>Stöd till olika målgrupper</i>	8
<i>Kunskap från målgruppen</i>	9
<i>Samverkan med andra myndigheter</i>	11
<i>Informationsspridning</i>	12
<i>Lokal uppslutning och samverkan</i>	12
<i>Dela lägesbilder och mobilisera</i>	13
<i>Inkludering av civilsamhället i befintliga samverkansstrukturer</i>	13
Avslutande gruppövning.....	15
<i>Workshop</i>	15

Deltagare

Organisationer som deltog i samrådet:

- BRIS
- Brottsofferjouren
- Buff
- Erikshjälpen
- Folkets Hus och Parker
- Fryshuset
- Frälsningsarmén
- Hyresgästföreningen
- KFUM
- Rädda barnen
- Röda Korset
- Röda Korsets ungdomsförbund
- Skyddsvärnet – Anno 1910
- SOS Barnbyar (Famna)
- Studieförbunden i samverkan
- Svenska fotbollsförbundet
- Sveriges kristna råd
- Sveriges stadsmissioner
- Unicef

- Allmänna Arvsfonden
- Svenskt Näringsliv
- Myndigheten för Ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)
- Brottsförebyggande rådet
- Polisen
- NOD

Sammanfattning

Samverkansforumet genomfördes som en del av den nationella dialogstrukturen mellan civilsamhället och polisen. Syftet var att dela aktuella lägesbilder och diskutera utvecklingen kring rekrytering av barn och unga till kriminella nätverk samt identifiera möjligheter till stärkt samverkan.

Polisens lägesbild visar att de dödliga skjutningarna minskat, samtidigt som sprängningar och den kriminella ekonomin fortsatt utgör allvarliga samhällsutmaningar. Rekryteringen av barn och unga är fortsatt omfattande och utvecklingen sker snabbt. Barn som rekryteras in i kriminalitet är både brottsoffer och brottsutövare. Situationen är komplex och ställer nya krav på gamla verksamheter och metoder som arbetar gentemot målgruppen.

Civilsamhället delar i huvudsak polisens bedömning men kompletterar med perspektiv från olika verksamheter och målgrupper. Normalisering av våld, socioekonomisk utsatthet och känsla av uppgivenhet hos unga lyfts som centrala faktorer. Särskilt sårbara grupper är placerade barn, unga med neuropsykiatriska eller kognitiva svårigheter samt barn i häkte eller institutionsvård. Flera organisationer betonar vikten av helhetsperspektiv i stödet till barn och unga samt behovet av att inkludera anhöriga.

Civilsamhällets verksamheter fungerar som trygga mötesplatser och som bro mellan unga och det offentliga, särskilt i miljöer där misstro mot myndigheter förekommer. Samtidigt finns utmaningar kopplade till att inkludera barn och unga som lever med hotbild eller befinner sig i kriminella miljöer.

Forumet synliggjorde flera pågående initiativ inom civilsamhället och ett behov av stärkt och mer strukturerad samverkan. Civilsamhället efterfrågar ökad inkludering i befintliga samverkansstrukturer och att inkluderas i arbetet med att ta fram lokala lägesbilder.

En tydligare nationell förankring, gemensamma verktyg och strukturer för kunskapsspridning bedöms kunna stärka det lokala arbetet, minska personberoendet och skapa långsiktighet i samverkan mellan parterna.

Bakgrund

I den långsiktiga dialogstruktur som NOD i samverkan med polisen under 2025 tagit fram ska årligen två samverkansforum genomföras. Samverkansforumet i februari 2026 var det andra i sitt slag. Till mötet hade en bredd av civilsamhällesorganisationer bjudits in för att utifrån fastställda frågor i dialog med företrädare från polisen gemensamt diskutera arbetet med att motverka att unga rekryteras in i kriminalitet. Mellan forumen finns möjlighet att ta vidare frågor eller utvecklingsområden i separata möten - så kallade operativa grupper. Forumens upplägg och form har tagits fram utifrån deltagarnas inspel och mötenas syfte. Forumens upplägg har ett bredare anslag än de operativa grupperna och syftar till att civilsamhället och polisen genom att mötas på nationell nivå ska öka kännedomen om varandra. Genom ökad kunskap om varandras verksamheter och förutsättningar att verka ökar förståelsen och tilliten till varandra. Forumen är också en yta för att dela lägesbilder med varandra. Tema på forumen bottnar i deltagarnas inspel från tidigare genomförda möten.

Genomförande

Polisens lägesbild

Forumet inleddes i helgrupp där polisen delade sin lägesbild av utvecklingen av rekryteringen av barn och unga till kriminella nätverk och den våldsvåg som fortfarande är högst aktuell. De dödliga skjutningarna har gått ner men den systemhotande kriminella ekonomin fortsatt frodas och hot genom sprängningar inte gått ner. Polisen ser även en liten minskning av ”jobbannonser”, det vill säga rekryteringsförsök på sociala medier. Polisen tycker sig även se positiva resultat av en kampanj som de genomförde innan jul- och nyårshelgerna då de sett en ökning av både unga och anhöriga som kontaktat myndigheten av oro för kriminella gäng och rekrytering av barn och unga. Även barnens situation som både brottsoffer och brottsutövare lyftes av Polisen. De betonade att arbetet med problematiken är komplext samt att trender i hur rekryteringen går till ändras väldigt snabbt.

Polisen poängterade även att det är viktigt att tillsammans få ut budskapet om att de barn som väl rekryterats och sedan genomfört ett ”uppdrag” inte får den utlovade ekonomiska ersättningen. I stället lämnas de ensamma och övergivna – det finns med andra ord ingen ekonomisk vinning så som gängen utlovar. Att få de unga att förstå detta är ett viktigt budskap att förmedla.

I mötet deltog företrädare från Myndigheten för Ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Allmänna arvsfonden, Brottsförebyggande rådet (Brå) och Svenskt Näringsliv, deras roll var främst att lyssna in samtalen som en del i deras omvärldsbevakning.

Civilsamhällets lägesbild

Efter helgruppsdiskussionen delades deltagarna in i grupper där den första delen av gruppsamtalen gav deltagarna möjlighet att utifrån civilsamhällets perspektiv komplettera och fylla på polisens lägesbild.

Dokumentation från de samtalen redovisas nedan. Gruppsamtalen leddes av företrädare från Polisen och personal från NOD som även ansvarar för dokumentationen. Dokumentationen har tagit fasta på vad som sagts och inte vem som har sagt vad.

Gruppsamtalen utgick från följande frågeställningar men deltagarna hade också möjlighet att lyfta in andra perspektiv eller inspel:

- *Vilka trender och utmaningar ser civilsamhället kopplat till rekrytering av barn och unga till kriminella miljöer?*
- *Omvärldsbevakning: vilka relevanta initiativ pågår i civilsamhället kopplat till rekrytering av barn och unga till kriminella miljöer?*
- *Möjligheter till samverkan: Vad kan Polismyndigheten och civilsamhället göra tillsammans, utifrån de lägesbilder som delats?*

Sammanställning av forumets gruppsamtal

- *Vilka trender och utmaningar ser civilsamhället kopplat till rekrytering av barn och unga till kriminella miljöer?*

På det stora hela delar civilsamhället polisens bild av läget kring rekryteringen av barn och unga till kriminella nätverk. Det är en komplex situation där utvecklingen går väldigt snabbt. Det som framför allt skiljer civilsamhällets lägesbild från polisens är mångfalden av perspektiv på problematiken. Det beror sannolikt på att de deltagande organisationerna företräder en rad olika

verksamheter, målgrupper och geografiska områden. Nedan följer områden där flera deltagare lyfte olika perspektiv och trender.

Normalisering av våld och uppgivenhet

En oroande trend är normaliseringen och avtrubbningsen av våldet i sociala medier och i barnens närområde. Exponeringen har blivit en del av vardagen och ger inte samma reaktioner som tidigare. Unga pratar mindre om våldet och exponeringen av det – främst i främst sociala medier men även med kompisar och vuxna. Från skolvärlden får man signaler om att de saknar verktyg att ta samtalen om våldet med barnen på ett adekvat sätt. Man tycker sig även skönja en polarisering i samhället där vissa grupper pekats ut som mer problematiska och att detta leder till ett större gap mellan olika målgrupper och samhället. Den upplevelsen tillsammans med exponeringen av våld och våldsromantik i sociala medier bidrar till att skapa en känsla av uppgivenhet hos många barn och unga, framför allt i utsatta områden. Känslan av uppgivenhet försvårar det förebyggande arbetet då man känner sig maktlös och redan dömd på förhand. Många känner att det ändå inte spelar någon roll vad man gör.

Å andra sidan lyftes exempel på organisationers öppna verksamheter som en yta för att möta det offentliga och för att stärka tilltron till det offentliga, inklusive Polisen. De öppna mötesplatserna blir därmed en naturlig yta för att kunna motverka det destruktiva och negativa narrativet hos unga. Det finns även exempel på verksamhet i de öppna mötesplatserna som har haft särskilt fokus på att genom dialog med deltagarna samtala om myndigheters betydelse och roll i det svenska samhället för att på det sättet bidra till en bättre förståelse om samhällets skydd och insatser som en motvikt till att normalisera kriminell livsstil.

Socioekonomi

Den ekonomiska situationen i samhället i stort bidrar till ökad fattigdom och förstärker utanförskap. Organisationer som arbetar med socialt stöd ser ett ökat deltagande i de verksamheter som erbjuder till exempel gratis mat till utsatta grupper. Samtidigt ger sådana stödverksamheter ett sammanhang och tillfälle för till exempel företrädare från Polisen att mötas kring mat och andra verksamheter och där ha samtal med grupper som annars har låg tilltro till polisen. Det blir ett ypperligt tillfälle för att i samtal nyansera bilden av Polisen och på ett avväpnat sätt möta målgrupper i samhällets utkant.

Den ekonomiska utsattheten som drivkraft till kriminalitet är också synlig. Organisationerna ser att det finns en korrelation mellan unga som vill uppnå en viss livsstil som glider in i kriminalitet och unga som lever i fattigdom. För många täcker vinsterna av kriminella handlingar de facto kostnader som hyra och mat. Att socialiseras in i kriminalitet blir ett sätt att hjälpa familjen att klara vardagsekonomin.

Den svåra ekonomiska situationen leder också till att man inte kan delta i fritidsaktiviteter och ingå i positiva sammanhang på fritiden med jämnåriga kamrater. Stökiga hemmiljöer som ett resultat av trångboddhet kan leda till att grannar blir misstänksamma, vilket bidrar till att stänga ute familjen från den lokala gemenskapen. Det förstärker utanförskapet och ökar incitamenten till att söka snabba lösningar på svåra problem.

Placerade barn

Organisationer som arbetar med barn som är omhändertagna eller i vård ser att rekryteringen även sker av Sis-placerade barn. För att öka kunskapen om detta arbetar man nu fram metodstöd till anställda.

Organisationer som träffar barn i häkte eller placerade barn ser också individer som mår väldigt dåligt, befinner sig i chock och är mycket oroliga för syskon och familj. Unga som rekryterats in i kriminalitet ser det ofta som ett eget val och eget ansvar. ”Jag har valt detta och därför kan ni inte hjälpa mig”. Det försvårar för samhället att erbjuda stöd och insatser ut ur situationen. Här finns även en skillnad från bättre bemedlade samhällsgrupper där det finns en större insikt i riskerna med att rekryteras och därmed bättre skyddsfaktorer. Många barn som omhändertas av samhället har NPF-problematik, intellektuell funktionsnedsättning eller andra kognitiva svårigheter som ofta leder till psykisk ohälsa och missbruk. Den problematiken gör dem till enkla måltavlor för de som vill rekrytera in i kriminalitet.

Många HVB-hem har tvingats stänga ner verksamheten på senare tid. Det har medfört att de nätverk och kriminella aktörer som riktat in sig på dessa verksamheter för att rekrytera barn och unga tvingats flytta sina rekryteringsförsök till andra delar av samhället. Det gör det svårare att få en tydlig bild av var och hur rekryteringen sker eftersom den i högre grad är utspridd i samhället. Unga som placerats på till exempel Sis-hem har tidigare ofta placerats tillsammans med andra barn med destruktiva problem och utmaningar.

Trenden idag är att ansvariga i stället väljer familjehem eller behandlingshem för dessa individer. Anledningen är dels för att fokus för insatserna då i högre grad hamnar på ett barn, dels för att minska risken för att de placerade förstärker varandras destruktiva livsval så som varit brukligt när de placerats tillsammans. Man vill minska risken för ”smitta” som en organisation beskriver det. Då Kriminalvården framöver ska ta emot barn kommer de, precis som kommunerna redan gör, tvingas upphandla familje- och behandlingshem. Flera idéburna välfärdsorganisationer har redan idag goda erfarenheter av att driva sådan verksamhet, vilket ses som positivt. För att möta efterfrågan ställs dock högra krav på de idéburna.

Stöd till olika målgrupper

Stödorganisationer med barn som målgrupp ser en ökning av barn som söker eller får stöd och som redan är inne i systemet. Många barn har eller har erbjudits olika former av insatser från det offentliga en längre tid, men upplever att samhället och de vuxna inte kan hjälpa till på ett adekvat sätt då de saknar ett helhetsperspektiv. Avsaknaden av helhetsperspektivet, att se barnets hela livssituation, minskar möjligheten till att hjälpa individen. Inte sällan gör målgruppens erfarenheter av olika stödinsatser att de blivit uppgivna i tron om att samhället kan erbjuda ett adekvat stöd ut ur den negativa och ofta komplexa situation de befinner sig i

Även trycket på stöd till anhöriga har ökat. Syskon och föräldrar är oroliga och söker stöd och hjälp. För de vuxna finns ofta stöd att tillgå medan syskonen hamnar i kläm och blir utan lämplig hjälp.

Det finns även ett stort behov av traumastöd och hjälp att hitta trygga vuxna att vända sig till för de som blivit utsatta för hot från kriminella grupperingar. En organisation har fått förlägga mycket av stödverksamheten kring unga utanför storstadsområdena, eftersom målgruppen i sin hemkontext visiteras så ofta att det påverkat de ungas tillit till organisationen och dess verksamhet och i förlängningen möjligheten att stötta dem.

Flera organisationer ser ett stort intresse från föräldrar som vill delta i studiecirkel och uppsöka öppna mötesplatser för att diskutera problematiken med unga i kriminella miljöer. Polisen kampanj *Gängsnacket* har varit i en katalysator i denna utveckling.

De folkbildande aktörerna arbetar inte sällan uppsökande och anpassar information och innehåll av sitt material utifrån språk och den lokala kontextens behov. Ett uppsökande arbete som är anpassat utifrån målgruppens behov leder till att fler personer i lokalområdet får rätt förutsättningar att kunna mötas och samtala utifrån sina erfarenheter och perspektiv. Sådana möten hjälper även till att stärka gemenskapen i lokalsamhället och bidrar på så sätt till att rusta den lokala kontexten att möta samhällsutmaningar – som rekrytering av barn och unga.

Den befintliga stödlinjen för barn som vill få hjälp att hoppa av gängen och som drivs i regi av civilsamhället har fortsatt sitt arbete. En viktig aspekt att förstå i arbetet med stödlinjen är att organisationen inte kan polisanmäla de barn som ringer in även om företrädare från offentliga verksamheter som Polisen önskat detta. Anledningen är att det skulle tillintetgöra den unika roll en sådan stödlinje har och påverka den tillit barnen sätter till en sådan organisation och dess verksamhet.

Barn som lever med en hotbild eller i de kriminella miljöerna utesluts från många av civilsamhällets verksamheter. Dels som en följd av hotbilden, dels då verksamheterna är rädda för att förlora ekonomiskt stöd om de skulle inkludera deltagarna i sin verksamhet. Det här innebär att unga personer som är i behov av stöd och inkludering lämnas utanför stöttande sammanhang och verksamheter, vilket bara förstärker deras bild av samhällets oförmåga att hjälpa.

Det lyftes även exempel från organisationer som arbetar med uppsökande möten på häkten. I dessa möten upplever organisationerna att finns ett möjlighetens fönster att nå fram till individen för att på så sätt påverka den häktade att reflektera över sin situation och framåt göra andra val, och samtidigt ta emot det stöd som samhället erbjuder. Om inte det fönstret utnyttjas riskerar i stället den unga att sluta upp kring sin kriminella identitet och gruppering varpå chansen att erbjuda stöd minskar drastiskt.

Tidigare var den viktigaste delen av arbetet på häkten och anstalter att upprätthålla barnens kontakt med en intagen förälder. Idag är läget det omvända.

Kunskap från målgruppen

För att omvärldsbevaka utvecklingen kring barn och unga både i relation till samverkanforumets tema och övergripande kring samhället i stort samlar många organisationer in kunskap och åsikter från barn och unga.

Det görs till exempel i möten och workshops inom ramen för den ordinarie verksamheten men även genom enkäter. En sådan enkät från en deltagande organisation visar att kriminalitet och trygghet är de viktigaste frågorna för unga inför valet hösten 2026. Organisationer som driver fritidsverksamhet för barn och unga ser att många unga är oroliga kring situationen men att det samtidigt finns de som ser den kriminella livsstilen som ”cool”. För båda grupperna gäller att finnas tillhands i form av vuxennärvaro och bygga långsiktiga relationer med högt förtroendekapital för att från varsitt håll öka tilliten och ingjuta framtidstro och positiva perspektiv på livet efter ungdomsåren.

Unga som har en bakgrund i den kriminella miljön är ofta traumatiserade vilket gör att de ibland inte vill träffa terapeuter då den yrkesgruppen har en form av anmälningsplikt. I stället vill man träffa religiösa företrädare som har tystnadsplikt. De religiösa företrädarna kan i sin tur genom det höga förtroende de unga tillskriver dem lotsa och uppmuntra de unga att ta kontakt med relevanta aktörer för att kunna fortsätta traumabearbetningen. Barn är generellt bra på att beskriva sin roll som förövare, men inser inte alltid att de även är offer och har svårt att formulera vilket stöd de egentligen behöver.

Det finns ett stort behov hos de unga av att prata med vuxna som inte är myndighetsföreträdare. En aktiv civilsamhällesaktör i den lokala kontexten kan här fånga upp mycket av behovet att prata med en trygg vuxen. En förutsättning är dock att aktören eller verksamheten är väl förankrad i lokalsamhället för att detta ska fungera.

Parallellt med rekryteringen från de kriminella gängerna sker en annan rekrytering kopplad till radikaliserings inom främst högerextrema grupper. De rekryterar på samma sätt som de kriminella genom att erbjuda bekräftelse och relationer till unga som söker ett sammanhang. Grogrunden för denna typ av rekrytering är dock inte lika kopplad till ekonomisk utsatthet utan snarare psykisk ohälsa.

Utifrån undersökningar från civilsamhällesdriven verksamhet med trygghetsvårdar ser man att det tar cirka två veckor att gå från att vara en anonym person till att vara indragen i den kriminella miljön. Inom idrottsrörelsen har man tidigare inte haft en enhetlig bild av hur läget ser ut. Efter att regeringen gett ett riktat tillskott till idrottsrörelsen har man under 2025 genomfört en intern kartläggning.

Kartläggningen är ännu inte presenterad men kommer utgöra ett verktyg för främst fotbolls- och basketförbunden för att kunna förstå läget kring till exempel idrottskorruption, infiltration och rekrytering till kriminalitet och samtidigt fördjupa kunskapen kring vilka motverkande insatser som idrottsrörelsen behöver genomföra, var och när.

- *Omvärldsbevakning: vilka relevanta initiativ pågår i civilsamhället kopplat till rekrytering av barn och unga till kriminella miljöer?*

Samverkan med andra myndigheter

FrySiS är ett pilotprojekt som drivs av Fryshuset som följer upp och stöttar ungdomar som är placerade på SiS. Tanken är att ge ungdomarna verktyg och stöttning innan de ska lämna SiS-boendet. Arbetet sker i samverkan med SiS och med uppbackning av socialdepartementet. Målet är att modellen framåt ska kunna inkludera fler organisationer inom civilsamhället och finnas på fler platser runt om i landet. En annan organisation delar åsikten att det är viktigt att stötta unga som är på väg tillbaka till samhället efter att ha varit placerade, men ser ett behov av att bredda insatserna till att även inkludera placerade på HVB-hem och familjehem. Man ser i sin verksamhet många barn och unga som inte är tillräckligt rustade och många gånger saknar grundläggande färdigheter för att på ett adekvat sätt kunna inkluderas och integreras i samhället efter placering.

Lokalt runt om i landet har olika offentliga aktörer på kommunal och regional nivå tagit kontakt och sökt stöd från civilsamhällesorganisationer. De behöver hjälp kring frågor som rör rekryteringen av barn till kriminella nätverk speciellt då utvecklingen inte är storstadsanknuten utan sker i stora delar av landet. En viktig del av arbetet initialt är att bistå den offentliga aktörer i att sortera i vilken sorts stöd som de behöver. Är det ett reellt problem som barnen kommer med eller är det en reaktion på mediabevakningen? Inte sällan handlar det om skolor som behöver stöd i arbetet med individer på glid men det finns även en generell oro och avsaknad av verktyg för att kunna prata om de kriminella nätverkens brutalitet och rekryteringsmetoder med barn. Behovet av arbetet med att vägleda och stötta offentliga aktörer i detta arbete ses som stort och framåt kommer man arbeta fram en tydligare form för detta arbete.

Informationsspridning

Många av deltagarna arbetar med att sprida och vara en yta för informationsdelning. Ofta handlar det om att sprida viktig samhällsinformation om och från det offentliga genom att använda den höga tilliten civilsamhället tillskrivs. Inom vissa grupper finns en misstro mot det offentliga som orsakas av desinformation, inte sällan från sociala medier. Det är en utmaning att försöka konkurrera ut dessa budskap med korrekt och betrodd samhällsinformation. I mötet lyftes även exempel på verksamhet där organisationer satsar på att ta fram begriplig och lättillgänglig information om vilket stöd som det offentliga och civilsamhället erbjuder som en del i arbetet med personer i riskmiljöer eller i socioekonomisk utsatthet. I det arbetet förtydligas även hur de olika parterna kompletterar varandra och vilka olika roller och ansvar de rår över som ett led i att förstärka det genomgripande och sektorsöverskridande arbete som sker för att stötta marginaliserade grupper.

- *Möjligheter till samverkan: Vad kan Polismyndigheten och civilsamhället göra tillsammans, utifrån de lägesbilder som delats?*

Lokal uppslutning och samverkan

Samhället och Polisen bör tänka in och använda de lokala strukturer som finns. Det kan till exempel vara att använda de olika intressenternas resurser och expertis vid en skjutning eller annan liknande kris. Lokala trygghetspunkter är en modell som funkar och skulle kunna användas även i det akuta arbetet vid en skjutning. Ett sätt att stärka den lokala uppslutningen kan vara att i högre grad tänka på och beskriva arbetet med barnen i kriminella miljöer som en slags civil beredskap. En sådan perspektivförflyttning skulle på ett tydligare sätt klargöra de olika aktörernas roll och syfte i arbetet. Civilsamhällets roll i en kris är ofta att erbjuda en öppen och trygg plats för att mötas, dela korrekt information och vägleda till andra insatser. Genom ett sådant angreppssätt skulle även andra aktörer som till exempel lokala näringsidkare inkluderas och på så sätt öka den lokala delaktigheten. Det kan i förlängningen bidra till att öka tilliten till samhället. Sammanfattningsvis menade många av deltagarna att civilsamhällets funktion som brygga mellan olika grupper och som bro in till samhället framåt i högre grad kan och bör nyttjas av det offentliga.

Det är även viktigt att det lokala civilsamhället samverkar internt, genom att arbeta med och närmare varandra. Genom att stärka de egna insatserna och verksamheterna kommer andra, inte minst offentliga aktörer att se de lokala föreningarna som attraktiva partners att samverka med.

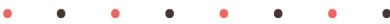
Dela lägesbilder och mobilisera

Flera organisationer pekade på vikten av att kunna mobilisera och presentera alternativa budskap till det narrativ barnen möts av i främst sociala media. Det handlar om att kraftsamla och rikta resurserna på bästa möjliga sätt för att ur olika aktörers perspektiv formulera och nå fram med ett alternativt trovärdigt och positivt budskap. Här ser man gärna att Polisen informerar om riktade informationsinsatser och kampanjer till civilsamhället innan de blir offentliga, för att man ska kunna förstärka och synkronisera budskapet med egna insatser. Då blir det en gemensam mobilisering. För att maximera nyttan och effekterna av de insatser som görs uppmanar man även Polisen att inkludera civilsamhället i de underlag och analyser som görs inför framtagandet av lokala lägesbilder. Civilsamhället har ofta mycket god kunskap om både individer och grupper, sociala nätverk och hur situationen är på en avgränsad geografisk plats. Det är unik information som använd på rätt sätt kan komplettera och förstärka de offentliga och andras inspel och analyser. Genom att bjuda in civilsamhället som experter på sitt verksamheter eller målgrupper kan mycket vinnas. Det kan göra att rätt insatser når rätt personer, grupper eller platser. En annan metod som lyftes var kommunernas arbete med kontinuerlig inrapportering enligt modellen ”effektiv samordning för trygghet” (EST), som används för att skapa en löpande gemensam lägesbild av utvecklingen i ett område. I dag är till exempel det lokala näringslivet en central inrapporterande aktör i det arbetet. I arbetet lyser dock ofta civilsamhällets aktörer med sin frånvaro trots att det ofta har en mycket god kunskap om lokalsamhällets utveckling. Det är en outnyttjad resurs som inte bara skulle inkludera civilsamhället i ett befintligt arbete utan också komplettera de andra aktörernas inrapporteringar och göra lägesbilden mer komplett. På så sätt skulle man kunna vässa insatserna ännu mer.

Inkludering av civilsamhället i befintliga samverkansstrukturer

Organisationer som tagit kontakt med Polisen och andra offentliga aktörer lokalt för att presentera deras arbete med barn och unga på glid har ibland mötts av svaret att sådana frågor diskuteras i det lokala Bob-rådet (Barn och unga i organiserad brottslighet).

Bob-rådet är en nationell samverkansstruktur där polisen, kommuner och andra myndigheter samarbetar för att förhindra att unga rekryteras till gängkriminalitet. Olika kommuner har kommit olika långt med att inkludera civilsamhället och Polisen hade därför svårt att ge ett tydligt svar på hur den lokala situationen ser ut runt om i landet. Civilsamhället efterfrågade även möjligheten till mer strategiskt stöd från de offentliga för att kunna bistå och stärka de lokala föreningarna att mobilisera sina krafter och ingå i lokala samverkansarbeten. Det är ett resurskrävande åtagande som idag ofta sker på personbasis vilket i förlängningen inte är en hållbar lösning då ett sådant arbetssätt är skört om en person avslutar sin tjänst eller inte mäktar med att driva arbetet i längden. Idag sker delar av det arbetet av ideella ledare och de behöver både verktyg och kunskap för att kunna ta sig an ett utökat uppdrag som att inkluderas i lokala samverkansstrukturer.

Många av deltagarna uttrycker att de vill bli inkluderade i befintliga samverkansstrukturer. Det finns inte resurser eller kapacitet att starta nya samverkansarbeten, och det är dessutom ineffektivt eftersom civilsamhället sitter på värdefull kunskap som behövs i de befintliga strukturerna. Civilsamhället uppmanar därför inte bara Polisen utan även andra relevanta offentliga aktörer att inkludera föreningslivet i de samverkansstrukturer som redan finns.

Arbetet med att motverka gängens rekrytering sker framför allt på det lokala planet och i den lokala kontexten. Bland deltagarna råder en samstämmig bild av att det är de offentliga aktörerna som bör uppsöka och arbeta för att inkludera det lokala föreningslivet för att ge dem möjligheter att bidra med sin expertis i det arbetet.

Genom ett uppsökande och inkluderande arbete blir det enklare att informera om varandras verksamheter och roller direkt till målgruppen.

Det finns erfarenheter från andra sakpolitiska områden och andra myndigheter där civilsamhället inkluderats och man tagit fram gemensamma dokument som stöd för samverkansprocesser på nationell nivå. Det har inte löst utmaningarna inom sakområdet men har bidragit till att myndigheten och civilsamhället närmat sig varandra i förståelse av varandras roller och begränsningar. Det har även bidragit till att främja långsiktigheten i arbetet på nationell nivå.

Från Polisens sida menar man att det är av stor vikt att erfarenheter och kunskap som kommer fram i de samverkansforum som genomförs på nationell nivå får lokal spridning både från Polisens och civilsamhällets sida. Görandet kommer alltid ske lokalt även om erfarenheter, perspektiv och metoder kan och bör diskuteras nationellt för att skapa förankring. Nationell samverkan kan också förstärka budskapet och möjliggöra att kunskapen sprids nedåt inom den egna organisationen.

Avslutande gruppövning

Workshop

I det avslutande passet genomförde deltagarna en gemensam workshop. Syftet med övningen var att undersöka hur en starkare nationell förankring av arbetet med att motverka rekrytering av barn och unga till kriminella nätverk inom civilsamhället och polisen kan bidra till att stärka det lokala arbetet. Parterna fick tillsammans diskutera vilket stöd i form av verktyg och metoder som behövs för att stimulera och öka lokal samverkan mellan civilsamhället och polisen. Resultatet av workshopen utgör underlag för NOD i det fortsatta arbetet i framtagandet av detta stödmaterial. Samtliga deltagare kommer ges möjlighet till att ingå i en referensgrupp för att bidra med inspel och påverka utformning och innehåll. Arbetet med framtagandet av materialet ska vara klart under våren 2026.

Dokumentationen är framtagen av NOD:s kansli på uppdrag Polismyndigheten.

För frågor, kontakta info@nodsverige.se.

NATIONELLT ORGAN FÖR DIALOG OCH SAMRÅD MELLAN
REGERINGEN OCH DET CIVILA SAMHÄLLET

